

נפלאות הרמב"ן

7 עמודים

שנה ב' | גליון ס"ח
פר' קדושים - בארה"ק
פר' אחרי - בחו"ל
תשפ"ב

יו"ל ע"י
מכון לימוד
להחדרת הרמב"ן

בגליון:

אוצרות רבינו
פנינים יקרים,
אוצרות מחודשים
מבארו של רבינו

חילוקי רבינו
בו יבארו מקומות
בו רבינו מפרש
דעתו הק'

מעשה חש"ב
עינים וביאורים
במשנתו של רבינו

אוצרות רבינו

דָּבָר אֵל כָּל עֵדוּת כִּי יִשְׁרָאֵל וְאִמְרַת אֱלֹהִים
קְדוֹשִׁים תְּהִי כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (ש"ט)

מה זוכים בזכות קיום 'קדושים תהיו'
טעם הכתוב שאמר כי קדוש אני ה' אלהיכם לומר
שאנחנו נזכה לדבקה בו בהיותנו קדושים

מדוע נשנית מצוות אלו בתורה?

א.

קדושים תהיו	בא הכתוב אחרי שפרט האיטורים שאסר אותם לגמרי וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות
כי קדוש אני ה' אלהיכם	והנה זה כענין הדבור הראשון בעשרת הדברות (שמות כ ב)
איש אמו ואביו תיראו	שם צוה על הכבוד וכאן יצוה על המורא
ואת שבתותי תשמרי	שם צוה על הזכירה וכאן על השמירה

ב. במדרש ויקרא רבה (כד ה) הזכירו על הפרשה הזו רבי לוי אומר מפני שעשרת הדברות כלולין בתוכה

אנכי ה' אלהיך	כתיב הכא אני ה' אלהיכם
לא יהיה לך	כתיב הכא ואלהי מסכה לא תעשו לכם
לא תשא	כתיב הכא ולא תשבועו בשמי לשקר
זכור את יום השבת	כתיב הכא ואת שבתותי תשמורו
כבד את אביך ואת אמך	כתיב הכא איש אמו ואביו תיראו
לא תרצח	כתיב הכא לא תעמוד על דם רעך
לא תנאף	כתיב הכא אל תחלל את בתך להזנותה
לא תגנוב	כתיב הכא לא תגנובו
לא תענה	כתיב הכא לא תלך רכיל בעמך
לא תחמוד	כתיב הכא ואהבת לרעך כמוך

לכל עניני המכון הערות והארות
ניתן לפנות למייל או לטל:
h0548402450@gmail.com
054-8402450

כל הזכויות שמורות ©

חילוקי רבינו

דָּבָר אֵל כָּל עֵדוּת כִּי יִשְׁרָאֵל וְאִמְרַת אֱלֹהִים קְדוֹשִׁים תְּהִי כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (ש"ט)

ביאור מצוות קדושים תהיו

רבינו	רש"י
הפרישות היא המזכרת בכל מקום בתלמוד שבעליה נקראים פרושים רבינו מבאר מהו 'פרוש' והענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין א"כ ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזמת אשתו או נשיו הרבות ולהיות בסוכאי יין בזוללי בשר למו וידבר כרצונו בכל הנבלות שלא הוזכר איסור זה בתורה והנה יהיה נבל ברשות התורה לפיכך בא הכתוב אחרי שפרט האיטורים שאסר אותם לגמרי וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות באה המצוה הזאת הכללית אחרי שפרט כל העבירות שהן אסורות לגמרי עד שיכנס בכלל זאת הצוואה הנקטת בידינו וגופו כמו שאמרו (ברכות ג) והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים כי קדוש זה שמן ערב כי אע"פ שאלו מצוות מדבריהם עיקר הכתוב בכיצא בזה יזהיר שנהיה נקיים וטהורים ופרושים מהמון בני אדם שהם מלכלכים עצמם במותרות ובכיעורים.	קדשים תהיו הוו פרושים מן העריות ומן העברה שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדשה רש"י מביא ראיות שבגדר ערוה אתה מוצא קדושה א. אשה זונה וחללה וגו' אני ה' מקדשכם (ויקרא כא ז ח) ב. ולא יחלל זרעו אני ה' מקדשו (ויקרא כא טו) ג. קדשים יהיו אשה זונה וחללה וגו' (ויקרא כא ז) רבינו מקשה על רש"י א. אבל בתורת כהנים (פרשה א ב) ראיתי סתם פרושים תהיו ב. כן שנו שם (שמיני פרק יב ג) והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים כשם שאני פרוש כך אתם תהיו פרושים רבינו מסיק דלא כרש"י לפי דעתי אין הפרישות הזו לפרוש מן העריות כדברי הרב

אֵל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלֹהִים וְאֵלֵהֶם מִסִּכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (ש"ט)

פי' האיטור אל תפנו

רבינו	רש"י
יאמר שלא יפנה לבו באילימים אבל יהיו הם וכל מעשיהם אפס ותוהו בעיניו ולא תבא עתידות רק בגזרת עליון שלא יתן דעתו בענינם כלל:	אל תפנו אל האלילים לעבדם א. להאמין שיהיה בהם תועלת. ב. שיבאו העתידות אשר יתנבאו מהם ג. כך אמרו רבותינו (שבת קמט.) דיוקנות עצמן אסור להסתכל בהן משום שנאמר אל תפנו אל האלילים הכניסו אפילו ההסתכלות בהן בכלל האיטור רבינו מבאר מקור הלשון 'יפנו' מלשון ואם יפנה לבבך (דברים ל ז) אשר לבבו פונה היום (שם כט יז).

ביאור האיטור 'אלהי מסכה לא תעשו לכם'

רבינו	רש"י
ואלהי מסכה לא תעשו לכם להזהיר עליהם משעת עשיה והאזהרות בעבודה זרה, יבאו בתורה במקומות רבים.	לא תעשו לכם לא תעשו לאחרים ולא אחרים לכם ואם תאמר לא תעשו לעצמכם אבל אחרים עושין לכם הרי כבר נאמר (שמות כ א) לא יהיה לך לא שלך ולא של אחרים

וזאת למודעי כי העיקר להגות בתורת רבינו הק' בלשונו הטהור והזהיר ובכל דברי תורתו הק', אך להקל על המתקורבים לקדוש באנו להכניסם אל תחת כנפי השכינה תורתו של רבינו. והשתדלנו להיצמד ללשונו של רבינו הק' ורק במקום שהוצרכנו לקצר או לבאר הוספנו או הורדנו כמה מילים להבנת הדבר לאנשים פשוטים כמונו עד שנוכה כולנו להגות בפנים בתורתו הק'.
ואך למותר הוא לפרט שאם שגיגנו בהבנת דברי קדשו הטעות וחוסר ההבנה היא בנו. מתוך הקדמתו של רבינו לפי עה"ת:
'ועתה דע וראה מה אשיב שואלי דבר בכתיבת פירוש התורה, אבל אתנהג כמנהג הראשונים, להניח דעת התלמידים יגיעי הגלות והצרות, הקוראים בסדרים בשבתות ובמועדים, ולמשוך לבם בפשטים ובקצת דברים נעימים לשומעים וליודעים חן. ואל תחון יחוננו ויברכנו. ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם, עכ"ל.

מדוע נקרא רכיל ולא רוכל?

ולהבדיל בין שניהם היה שם זה 'רוכל' פועל ושם זה 'רכיל' שם תואר בעצמו, כמו 'סריס', 'נזיר', ירמוז השם כי בנפשו הוא ועליו תשוב [הוא נהיה מהות של רכיל]

וְאֶהְיֶה לְרַעַף פָּמוֹךְ אֲנִי ה' (טו טז)

האם המצוה לאהוב את הזולת כמותו ממש?

פ"י ואהבת לרעך כמוך הפלגה [הגזמה]:
א. כי לא יקבל לב האדם שיאהוב את חברו כאהבתו את נפשו

ב. עוד שכבר בא רבי עקיבא ולמד חייד קודמין לחיי חבריך (ב"מ סב)

ביאור המצוה שיחפוץ שיזכה רעהו בכל הטובות אלא מצות התורה שיאהב חברו בכל ענין כאשר יאהב את נפשו בכל הטוב שיהיה פירושו להשוות אהבת שניהם בדעתו כי פעמים שיאהב אדם את רעהו בדברים ידועים להטיבו בעושר ולא בחכמה וכיוצא בזה ואם יהיה אוהבו בכל יחפוץ שיזכה רעהו האהוב לו בעושר ובנכסים וכבוד ונדעת ובחכמה ולא שישווה אליו אבל יהיה חפץ בלבו לעולם שיהיה הוא יותר ממנו בכל טובה ויצוה הכתוב שלא תהיה פחיתות הקנאה הזאת בלבו אבל יאהב ברבות הטובה לחבירו כאשר אדם עושה לנפשו ולא יתן שיעורין באהבה ועל כן אמר ביהונתן (שמואל א כ יז) כי אהבת נפשו אהבו בעבור שהסיר מדת הקנאה מלבו ואמר (שם כג"ז) ואתה תמלוך על ישראל וגו'

וְכִי תִהְיֶה אֵל הָאָרֶץ וְיִטְעַנְתֶּם כָּל עֵץ מֵאֲכָל וְעֵרְלַתְכֶם וְעָרְלַתוּ אֶת פְּרִיָו טָלַע טְנִינִים יְהִיֶה לְכֶם יַעֲרָלִים לֹא וְאֶכְל וְהַשְׁנָה הָרְבִיעִית יְהִיֶה כָּל פְּרִיָו קִדְשׁ הַלְוִיִּים לַה' (טו כג כד)

טעם מצות ערלה ונטע רבעי

רבינו

א. לכבוד את ה' מראשית כל תבואתנו מפרי העץ ותבואת הכרם ולא נאכל מהם עד שנביא כל פרי שנה אחת הלוילים לה' והנה אין הפרי בתוך שלש שנים ראוי להקריבו לפני השם הנכבד לפי שהוא מועט ואין האילן נותן בפריו טעם או ריח טוב בתוך שלש שנים ורובן לא יוציאו פירות כלל עד השנה הרביעית ולכן נמתין לכולן ולא נטעום מהם עד שנביא מן הנטע שנטענו כל פריו הראשון הטוב קדש לפני השם ושם יאכלוהו ויהללו את שם ה' והמצוה הזאת דומה למצות הבכורים.

ב. אמת הדבר עוד כי הפרי בתחילת נטיעת האילנות רב הלחות דבק מאד מזיק לגוף ואיננו טוב לאכלה כדג שאין לו קשקשת והמאכלים הנאסרים בתורה הם רעים גם לגוף.

רמב"ם

הרב נתן גם בזה טעם במורה הנבוכים (ג לו) כטעמו ברוב המצות כי היו לחרטומים ולמכשפים בזמן ההוא מיני כשוף יעשו אותם בעת נטיעת האילנות ויחשבו כי בהם ימהר האילן להוציא פריו קודם זמנו הידוע במנהגו של עולם ובבואו יקריבו את הפרי לפני העבודה זרה שעשו בשמה הכשוף והוא ולכן צותה התורה באסור הפרי הבא קודם שלש שנים שלא יבאו לעשות המעשים הרעים ההם כי רובי האילנות יביאו פירות בשנה הרביעית ושנאכלוהו לפני השם היפך אכלם אותו לפני עבודה זרה.

ביאור הפסוק

רע"י	רבינו
מה הפסוק מלמדנו	אמר וכי תזכרו זבח שלמים כי אחרי שאסר תהא זביחתן אלא על מנת להאכל בתוך הזמן הזה, שאם לקבוע להם זמן אכילה, הרי כבר נאמר (ויקרא ז טו) ואם נדר או נדבה זבח קרבנו וגו'
פ' י' לרצונכם [לפי הפשט]	לרצונכם תזכרוהו תחלת זביחתו תהא על מנת נחת רוח שיהא לכם לרצון, שאם תחשבו עליו מחשבת פסול לא ירצה עליכם לפני. לרצונכם אפיימנו"ט [פיוס] זהו לפי פשוטו.
פ' י' לרצונכם לפי דרשת רבותינו	רבותינו למדו (חולין יג.) מכאן למתעסק בקדשים שפסול שצריך שיתכוון לשחוט [אבל המתכוון לחתיכה ושחט דהיינו מתעסק לשחיטה כשר דהתכוון לשחוט] (עיי' רבינו בגמ' חולין יג. ועיי' בשטמ"ק שם)
מדוע לא בשלמים ולא בקדשי קדשים	כ"י הדין של נותר ביום השלישי הוא בשלמים ולא בקדשי קדשים]

וְלֹא תִשְׁבְּעוּ הַטַּמִּי לְשִׁקָר וְחִלְלַתְּ אֶת יָם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי ה' (טו טז)

איזה שם נתכוון הפסוק

רע"י	רבינו
ולא תשבועו בשמי	על דרך האמת לא תשבועו בשמי הוא השם המיוחד
וחללת את שם אלהיך	הוא האלהים שממנו נתרבו כל הכנוייין ושם נאמר תחילה את שם ה' אלהיך וכי לא ינקה ה' בשמו הגדול המיוחד. רבינו מבאר הלשון 'וחללת' כי כאשר ישבע בשם המיוחד לשקר יהיה מחלל שם אלהיו

לֹא תִקַּל חֲרֵט וְלִפְנֵי עֵינַי לֹא תִתֵּן מִקְטָל וְרֵאת מִלְּאֲהִיךָ אֲנִי ה' (טו טז)

אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאר (שמות כב כז)

ביאור על מו קאי כל פסוק

רע"י	רבינו ממדרש בגמרא (סנהדרין טו)	רבינו ע"ד הפסוק
מה ילפינו מנשיא בעמך לא תאור	לרבות כל אדם	בעושה מעשה עמך להוציא הרשעים
למה נאמר 'לא תקלל חרש'	מה חרש מיוחד שהוא בחיים אף כל שהוא בחיים, יצא המת שאינו בחיים	אע"פ שלא ישמע ולא יתקצף בקללתו הזהירה התורה עליו ועוד כי יזהיר בהווה שאדם מקלל החרש ומכשיל העור שלא יירא מהם כי לא ידעו ולא יבינו
למה אלהים לא תקלל ונשיא באם אסור לקלל אף אחד	נאמר אזהרה לברכת השם ולקללת דיין (רש"י שמות כב כז)	זהויר הכתוב בנכבדים בעם הדיין והנשיא ובקללת הנשיא והדיין תקלות רבות כי המון העם בסכולותם ישנאו אותם ויתעוררו לקום עליהם והם במשפטם יעמידו ארץ
מהיכן שאסור לקלל שום אדם	ילמדו בנין אב אל כל שאר העם כי מן הראש [הנכבדים] ועד הסוף [האומללים] הכל בכלל האזהרה	הזכיר החרש בקללה כי אע"פ שלא ישמע ולא יתקצף בקללתו הזהירה התורה עליו ואין צריך לומר בשומעים שיתביישו ויחר להם מאד

מהו רכיל

רע"י	רהינ"ו
לכך אני אומר שלשון רכיל לשון הולך ומרגל,	כי הרוכל הולך כל היום קונה מכאן ומכאן והולך ומוכר במקומות אחרים בכאן ובכאן וזה טעם 'בעמך', כי הוא הולך ברבים.
מה פ"י רכיל	לשון הקודש היו קורין אותם 'הולכי רכיל', מן (שיר השירים ג ו) 'אבקת רוכלי', (יחזקאל כו יב): 'רכלתך',
מקור הלשון רכיל	שהכ"ף נחלפת בגימ"ל, שכל האותיות שמוצאיהם ממקום אחד מתחלפות זו בזו, ב"ית בפ"א ובו"יו, גימ"ל בכ"ף וקו"ף, נו"ן בלמ"ד, ור"יש וז"ן בצד"י
מה פ"י התרגום 'לא תכלון קורצין'	נראה בעיני שהיה משפטם לאכול בבית המקבל דבריהם שום הלעטה, והוא גמר חזוק, שדבריו מקימים ויעמידם על האמת, ואותה הלעטה נקראת אכילת קרצין, רבינו מקשה על רש"י ואפילו אם אמת הדבר שיעשה כן בזמנים ההם, אחר שהכתוב אמר 'לא תלך רכיל בעמך', למה יזכיר אונקלוס מנהג השטות ההוא ואין לאזהרה ענין בו?
ב י א ו ר 'קורצין'	לשון קורץ בעיניו (משלי ו יג), שכן דרך כל הולכי רכיל לקרוץ בעיניהם ולרמוז דברי רכילותן, שלא יבינו שאר השומעים
ביאור 'ואכלו קרציה ון דיהודיא'	[נבוכדנצר נתן סעודה למלשינים על חנניה מישאל ועזריה שהאמין להם]
ביאור אכל ביה קרצא בי מלכא (ברכות נח א)	[הרמת קול בקריצה בעיניים] ונבוכדנצר, בהודאת הצדיקים עשה מה שעשה, לא האכילם למלשינים ולא נשבע להם וגם לא האמין להם [ואדרבא] וציווה שישתחוו מכאן ואילך, והיה מעביר על מה שעברו [שעד עתה לא השתחוו]
די אכלו קרציה די דניאל	[הרמת קול בקריצה בעיניים] דגם המלשין עבד אל אדוניו לא יבטיחנו האדון שישמע אליו ומה טעם לאכילה זו
די אכלו קרציה די דניאל	[הרמת קול בקריצה בעיניים] דריווש האכיל למלשיני דניאל שהאמין לא היה מאכיל לו למלשיני דניאל רק לענה וראש

לא תשנא את אחיך בלְבַבְךָ הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא (טז טז)

מהם האיסורים הנאמרים כאן?

רע"י	רהינ"ו א'	רהינ"ו ב'
עובר בלאו כששונא אחיך	לא תשנא את אחיך	בלבבך
בלבבך	עובר בלאו כששונא אחיך	ויאמר הכתוב אל תשנא את אחיך בלבבך בעשותו לך שלא כרצונך [האיסור רק בליבו ולא כשמראה לחוץ שנאתו]
הוכח תוכיח את עמיתך	ולא תשנא את חטא לא תלבין את פניו ברבים [אע"פ שאתה מוכיחו אל תלבין פניו ברבים]	הוכח תוכיח את עמיתך מצוה אחרת ללמדו תוכחת מוסר
ולא תשא עליו חטא	ולא תשא עליו חטא לא תלבין את פניו ברבים [אע"פ שאתה מוכיחו אל תלבין פניו ברבים]	ולא תשא עליו חטא לא תלבין את פניו ברבים [אע"פ שאתה מוכיחו אל תלבין פניו ברבים]
ולא תשא עליו חטא	ולא תשא עליו חטא לא תלבין את פניו ברבים [אע"פ שאתה מוכיחו אל תלבין פניו ברבים]	ולא תשא עליו חטא לא תלבין את פניו ברבים [אע"פ שאתה מוכיחו אל תלבין פניו ברבים]

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֹהֶרֶן [בְּקִרְבָּנֵם לִפְנֵי ה' וַיָּמָתוּ] (טו א)

מדוע הזכיר שהדבור היה 'אחרי מות שני בני אהרן'?

בְּגֵדֵי קֹדֶשׁ הֵם וְרַחֵץ פְּמִים אֶת פְּגָרוֹ וְלָבָשׁם

(טז ט)

טעם לבגדי לבן ביוהכ"פ

סודם כמו האיש לבוש הבדים (יחזקאל ט ג דניאל י ה) [שנאמר על מלאך] ולכך הודיעו כי בגדי קודש הם ובויקרא רבה (כא יא) כשירות של מעלן כך שירות של מטה מה שירות של מעלן איש אחד בתוכם לבוש בדים כך שירות של מטה כנתן בד קודש [כדמות המלאכים].

וַיָּנֹתַן אֹהֶרֶן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים גְּרֻלוֹת גּוֹרָל אֶחָד לַה' וְגּוֹרָל אֶחָד לְעֵזָאזֵל (ח טו)

האם שעיר המשתלח הוא קרבן לה'?

אבע"ז בשם רב שמואל [בן חפני גאון חמיו של רבינו האי] אע"פ שכתוב בשעיר החטאת שהוא לשם גם השעיר המשתלח הוא לשם.

אבע"ז

ואין צורך כי המשתלח איננו קרבן שלא ישחט סוד השעיר לעזאזאל

אבע"ז

ואם יכולת להבין הסוד שהוא אחר מלת עזאזאל [המדברה שנאמר אחר עזאזאל שנשלח למקטרג ששמו עזאזאל השולט במדבר] תדע סודו וסוד שמו כי יש לו חברים במקרא ואני אגלה לך קצת הסוד ברמז בהיותו בז שלשים ושלש תדענו

רבינו

והנה ר"א נאמן רוח מכסה דבר ואני הרכיל מגלה סודו שכבר גלו אותו רבותינו ז"ל במקומות רבים אמרו בבראשית רבה (סה י) ונשא השעיר עליו (להלן פסוק כב) זה עשו שנאמר (בראשית כו יא) הן עשו אחי איש שעיר את כל עונותם עונות תם שנאמר ויעקב איש תם (שם כה כז) ומפורש מזה בפרקי רבי אליעזר הגדול (פרק מו) לפיכך היו נותנין לו לסמאל שוחד ביום הכפורים שלא לבטל את קרבנם שנאמר גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל גורלו של הקב"ה לקרבן עולה וגורלו של עזאזל שעיר החטאת וכל עונותיהם של ישראל עליו שנאמר ונשא השעיר עליו

דברי המקטרג והסיניגור ביוהכ"פ

ראה סמאל שלא נמצא בהם חטא ביום הכפורים אמר לפני הקב"ה רבון כל העולמים יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת שבשמים מה מלאכי השרת יחפי רגל כך הן ישראל יחפי רגל ביום הכפורים מה מלאכי השרת אין בהם אכילה ושתייה כך ישראל אין בהם אכילה ושתייה ביום הכפורים מה מלאכי השרת אין להם קפיצה כך ישראל עומדין על רגליהם ביום הכפורים מה מלאכי השרת שלום מתווך ביניהם ביום הכפורים מה מלאכי השרת נקיים מכל חטא כך הן ישראל נקיים מכל חטא ביום הכפורים והקדוש ברוך הוא שומע ערותן של ישראל מן הקטיגור שלהם ומכפר על המזבח ועל המקדש ועל הכהנים ועל כל עם הקהל שנאמר (פסוק לג) וכפר את מקדש הקדש וגו' ע"כ אגדה זו והנה הודיענו שמו ומעשהו

העובד למלאכים הוא עובד אלהים אחרים

וזה סוד הענין כי היו עובדים לאלהים אחרים הם המלאכים עושים להם קרבנות והם להם לריח ניחוח כענין שנאמר (יחזקאל טו יח) ושמני וקטרתני נתת לפניהם ולחמי אשר נתתי לך סולת ושמן ודבש האכלתיך ונתתיהו לפניהם לריח ניחוח ויהי נאם ה' אלהים ואתה צריך להתבונן בכתוב במקרא ובמסורת

רש"י

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו' מה תלמוד לומר היה רבי אלעזר בן עזריה מושלו משל לחולה שנכנס אצלו רופא אמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב בא אחר ואמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב שלא תמות כדרך שמת פלוני זה זרזו יותר מן הראשון לכך נאמר אחרי מות שני בני אהרן. [שהאזהרה שמוזרה ה' שלא יכנסו לאהל מועד בכל עת היא יותר גדולה שכשמוזכר מיתת בני אהרן שהיתה לכן].

רבינו

א. מיד כאשר מתו בניו הזהיר את אהרן מן היין ומן השכר שלא ימות (לעיל יח ט) ואמר עוד למשה שיהיה שתי המצות האלה ביום המחרת למיתתם כי בו ביום אונן היה ואין רוח הקודש שורה מתוך עצבות (שבת ל) ואזהרת היין הדבור לאהרן היה ובאותו היום היתה גם זאת המצוה למשה אבל הקדים הכתוב האזהרות שהזהיר את ישראל שלא ימותו בטומאתם בטמאם את משכני אשר בתוכם (לעיל טו לא) ואחרי כן כתב אזהרת היחיד ולכך אמר בכאן "אחרי מות" להודיע

כי היה זה אחרי מותם מיד [היות ונכתבה בתורה מאוחר ולא מיד כשמתו בני אהרן הוכרח לכתוב 'אחרי מות שני בני אהרן' לומר שהאזהרה נאמרה מיד אחרי מות שני בני אהרן].

ב. ועל דברי רבותינו (ת"יכ פרשה א ג) שאמרו שלא תמות כדרך שמת פלוני זה זרזו יותר מן הראשון יהיה טעם הכתוב שאמר השם למשה בלשון הזה אחרי שמתו שני בני אהרן בקרבנתם לפני ה' אמור אליו שלא יבא בכל עת אל הקדש ולא ימות [כרש"י].

ג. ויתכן שיהיה טעמו כטעם שאמרו רבותינו (מכילתא בשלה ויטעו) שהיו מליזין אחרי הקטרת שעל ידו מתו נדב ואביהוא וכו' ויאמר הכתוב כי אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני ה' בקטרת אמר ה' לאהרן כי הוא יקרב יותר מהם אל ה' בקטרת וימות אם יבא אל הקדש וזולתי הקטרת כי בו יכנס תחילה כמו שאמר והביא מבית לפרכת (פסוק יב) וכסה ענן הקטרת את הכפורת אשר על העדות ולא ימות (פסוק יג) [שאחרי מות שני בני אהרן והעליו על הקטרת שהורגת אמר לאהרן שבקטרת יכנס לאהל מועד שאינה הורגת]

מתי היה הדבור הזה מאת ה' ?

רבינו

א. והקרוב שהיו שתי המצות האלה ביום המחרת למיתתם כי בו ביום אונן היה ואין רוח הקודש שורה מתוך עצבות (שבת ל) ואזהרת היין הדבור לאהרן היה ובאותו היום היתה גם זאת המצוה למשה.

ב. [לפי ב' הפי' של רבינו לעיל לא היה מיד אחרי מות שני בני אהרן רק לאחר זמן].

רש"י

[לרש"י דלעיל לא היה מיד אחרי מות שני בני אהרן רק לאחר זמן].

האם בני אהרן נכנסו לפנים לקודש ההקדשים?

רבינו

וכבר רמזתי (לעיל יב ב) על חטאם [שהקריבו למדת הדין ולא כיוונו לשם המיוחד] ולשון הכתובים יורה עליו אבל מלת "בקרבתם" כפי הפשט כמו או בקרבנתם אל המזבח (שמות מ לב) לשרת יאמר כי בשרתם לפני ה' מתו אם כן יזהיר אהרן שלא ישרת אלא במקום אשר יצוה ובעת אשר יצוה [מפרש 'בהקרבתם' ששירתו ואין ראייה מהפסוק שנתקרבו לפנים].

אבע"ז

שזאת הפרשה לאות כי בני אהרן הכניסו אש הקטרת לפנים [מפרש 'בהקרבתם' שנתקרבו למקום האסור להם] רבינו מקשה על אבע"ז

א. ואינו כן על דעתי כי הכתוב שמזכיר תמיד העון אומר (במדבר ג ד) בהקריבם אש זרה ואם תהיה ראייה שנכנסו לפנים בעבור האזהרה שהזהיר למשה על אביהם שלא ימות כל שכן שתהיה ראייה שנכנסו

שתויי יין בעבור האזהרה שנאמרה לאהרן עצמו מיד [והרי מ"ד זה אינו סובר שזהו חטאם] ב. ועוד כי איך יעלה על דעתם לבא היום אל המקום אשר לא נכנס שם אביהם כי אהרן הקטיר הקטרת על המזבח הפנימי ולמה יכניסו הם הקטורת שלהם לפנים משלו

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֹהֶרֶן אַחִיךָ וְאֵל יָהּאֵהָ קָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לְפָנֵי הַפְּקֻדֹת אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ, וְלֹא יָמוּת כִּי בָעֵנָן אֶרְאֶה עַל הַפְּקֻדֹת (טז ט)

ביאור 'כי בענן אראה על הכפרת'

רבינו

[כהמשך לפי ג' לעיל של רבינו שהכתוב בא לומר שיכנס עם הקטורת לאהל מועד] וזה פי' כי בענן אראה על הכפרת שלא יכנס רק בקטרת שיעלה עננו שם כמו שאמר (בפסוק יב) וכסה ענן הקטרת את הכפרת.

רש"י

א. כי בענן אראה כי תמיד אני נראה שם עם עמוד ענני ולפי שגלוי שכינתי שם יזהר שלא ירגיל לבא, זהו פשוטו.

ב. מדרשו, לא יבא כי אם בענן הקטורת ביום הכפורים.

דרש 'בזאת'

ה' הוא בעליו של כל הנבראים

והנה התורה אסרה לגמרי קבלת אלהותם וכל עבודה להם אבל צוה הקב"ה ביום הכפורים שנשלח שעיר במדבר לשר המושל במקומות החרבן והוא הראוי לו מפני שהוא בעליו ומאצילות כחו יבא חורב ושממון כי הוא העילה לכוכבי החרב והדמים והמלחמות והמריבות והפצעים והמכות והפירוד והחרבן והכלל נפש לגלגל מאדים

שעיר נקרא חלק הס"מ

וחלקו [חלק ה' בס"מ] מן האומות הוא - עשו שהוא עם היורש החרב והמלחמות ומן הבהמות - השעירים והעזים ובחלקו עוד השדים הנקראים מזיקין בלשון רבותינו ובלשון הכתוב (להלן יז ט) שעירים כי כן יקרא הוא [עשו] ואומתו שעיר

השעיר המשתלח נשלח בציווי ה'

ואין הכונה בשעיר המשתלח שיהיה קרבן מאתנו אליו חלילה אבל שתהיה כונתנו לעשות רצון בוראנו שצונו כך

משל ששוחחים לס"מ בציווי ה'

והמשל בזה כמי שעשה סעודה לאדון וצוה האדון את האיש העושה הסעודה תן מנה אחת לעבדי פלוני שאין העושה הסעודה נותן כלום לעבד ההוא ולא לכבודו יעשה עמו רק הכל נתן לאדון והאדון נותן פרס לעבדו ושמר זה מצותו ועשה לכבוד האדון כל אשר צוהו ואמנם האדון לחמלתו על בעל הסעודה רצה שיהיו כל עבדיו נהנין ממנה שיספר בשבח ואלא בגנותו

למה הוצרך ע"י גורל

וזה טעם הגורלות כי אילו היה הכהן מקדיש אותם בפה לה' ולעזאזל היה כעובד אליו ונודר לשמו אבל היה מעמיד אותם לפני ה' פתח אהל מועד (פסוק ז) כי שניהם מתנה לה' והוא נתן מהם לעבדו החלק אשר יבא לו מאת השם הוא הפיל להם גורל וידו חלק להם כענין שנאמר (משלי טו ג) בחיק יוטל את הגורל ומה' כל משפטו וגם אחרי הגורל היה מעמידו לפני ה' לומר שהוא שלו ואין אנחנו מכוונים בשילווחו אלא לרצון לשם כמו שאמר (פסוק ט) יעמד חי לפני ה' לכפר עליו לשלח אותו וגוי' ולכך לא נשחוט אותו אנחנו כלל ראה מהתרגום

ותרגם אונקלוס (כאן) לשמא דהשם ולעזאזל כי האחד לשם ה' ולא לו [שאינו לה' צורך בקרבן] והשני לעזאזל ולא לשמו של עזאזל [אלא בציווי ה']

אומות העולם חושבים שהשעיר נשלח כמעשיהם

ומפני זה אמרו רבותינו (ת"כ פרק יג ט) ואת חקותי (להלן יח ד) דברים שיצר הרע מקטרג בהם ואומות העולם משיבין עליהם לבישת שעטנז ופרה אדומה ושעיר המשתלח ולא מצאו בקרבנות תשובה לאומות העולם עלינו כי הם על אישי ה' אבל בשעיר המשתלח ישיבו עלינו כי יחשבו שאנו עושים כמעשיהם

פרה אדומה עניינה דומה לשעיר המשתלח

וכן בפרה אדומה מפני שהיא נעשית מחוץ למחנה ועניינה דומה לענין שעיר המשתלח להעביר רוח הטומאה כענין שנאמר בעתיד (זכריה יג ב) את הנביאים ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ומזה תבין טעם כבוס בגדי המשלח את השעיר לעזאזל והשורף את הפרה ומה שהזכירו רבותינו (ובחים קד) בכבוס הבגדים של פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים

ביאור דברי האב"ז שתבין בהיותך בן שלוששים ושש

והנה רמז לך ר"א שנתדע סודו כשתגיע לפסוק ולא יובחו עוד את זבחייהם לשעירים [בין הפסוק של 'גורל אחד לעזאזל ולפסוק של 'ולא יובחו עוד את זבחייהם לשעירים' יש ל"ג פסוקים]

בזאת גימטריא שלו ארבע מאות ועשר רמז לבית ראשון.

א. כסוד זאת אות הברית אשר הקימותי (בראשית ט יז) וכבר פירשתיו (דברים לג א) [רבינו מאמר שם ע"ד האמת 'זאת' היא הברכה כי 'מאת ה' היתה זאת' כי

המלה הזאת תרמוז לברכה שהיא התורה והיא הברית] ב. ורבותינו רמזו בו אמרו בויקרא רבה (כא ו) רבי יודן פתר קראי בכהן גדול בכניסתו לבית קדשי הקדשים חבילות חבילות של מצות בידו בזכות התורה וזאת התורה (דברים ד מד) ובזכות מילה זאת בריתי אשר תשמרו (בראשית יז ט) בזכות שבת אשרי אנוש יעשה זאת (ישעיהו נב ב) בזכות ירושלים זאת ירושלים (יחזקאל ה ה) בזכות שבטים וזאת אשר דבר להם אביהם (בראשית מט כח) בזכות יהודה וזאת ליהודה (דברים לג ז) בזכות כנסת ישראל זאת קומתך דמתה לתמר (שיר השירים ז ח) בזכות התרומה וזאת התרומה (שמות כה ג) בזכות המעשרות ובחנוני נא בזאת (מלאכי ג ט) בזכות הקרבנות בזאת יבא אהרן וזה צריך פירוש ארוך אבל כבר הכל מבוואר בדברינו.

מנין יודעים שרק ביוהכ"פ יכנס אהרן אל הקדש?

בזאת יבא אהרן וגוי' ואף זו לא בכל עת כי אם ביום הכפורים כמו שמפורש בסוף הפרשה 'בחדש השביעי בעשור לחדש' (פסוק כט).

ואחרי כן יפרש בפרשה במה יכנס כמו שאמר (פסוק יב) והביא מבית לפרוכת ויפרש היום שיהיה בעשור לחדש השביעי (פסוק כט) ויחזור ויאמר כי יהיה אחת בשנה (פסוק לד) [מהא דנאמר קודם וכפר אהרן על קרבנותיו אחת בשנה ואמר כאן שדוקא בזאת ביום ההוא יכנס אהרן אל הקדש].

קְתַנְתָּ בַד קִדְשׁ יִלְבָּט וּמְכַנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל קְטָרוֹ וְהֶאֱהַנְטָ בַד יַחְגֵּר וְהִמְצַנְפַת בַד יִצְנֵן בַּגְדֵי קִדְשׁ הֵם יִרְחֹץ בַּמַּיִם אֶת קְטָרוֹ וְלִבְשֵׁם (טז ד)

האם הבגדים צריכים שיהיו משל הקדש, ומנין?

א. בת"כ (פרק א ט) קדש ילבש שיהיו משל קודש אין לי אלא אלו בלבד [בגדי לבן של כה"ג] מנין לרבות שאר בגדי כהונה גדולה ובגדי אחיו הכהנים תלמוד לומר בגדי קודש הם בנין אב לכל הבגדים שיהיו משל קודש [מקדש ילבש ילפינן על ד' בגדי לבן של כה"ג שיהיו משל הקדש ומבגדי קודש ילפינן על שאר בגדי כה"ג ובגדי כהן הדיוט שיהיו משל הקדש]. ב. ועל דרך הפשט כאשר אמר (שמות כח ד) ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך בשמונה הבגדים יאמר שגם אלה בגדי קדש פ"י שמשרתים בהם בקדש ולא שיהיו משל הקדש.

פ"י 'יצנוף'

יצנוף כתר גומו 'יחת ברישה' יניח בראשו כמו 'ותנח בגדו' (בראשית לט טז) 'ואחתתה' [רש"י לשיטתו שהמצנפת כמין כובע שמניחים בראש]. רבינו מקשה על אונקלוס ולא נתברר לי דעת אונקלוס בזה כי הצניפה סבוב שיגלגלה בראשו כצניף ולמה יתרגם אותה בהנחה בלבד ולא יתרגם בה הלשון שמייוחד לו לצניפה ממש

וְיָתֵן אַהֲרֹן עַל שְׂנֵי הַשְּׁעִירִים גְּרֻלוֹת גֹּרֶל אֶחָד לַה' וְגֹרֶל אֶחָד לְעֹזָאזֵל (טו ה)

פ"י עזאזל

עזאזל הוא הר עז וקשה צוק גבוה שנאמר ארץ גזרה חתוכה רבינו מביא את רש"י הר גבוה צוק קשה שנאמר (פסוק כב) ארץ גזרה. [י"ל שרבינו בגי ברש"י שפ"י עזאזל הר גבוה שמביא זאת בראשית דבריו] [לפי דבריו שהוא מלשון עז וקשה צריך רק זי"ן אחת] והוא כפול הזי"ן כמו עזוז וגבור (תהלים כד ח)

וְבָא אַהֲרֹן אֶל אֱהֱלָא מוֹעֵד וַפְּטַט אֶת גְּדֵי הַבַּיִת לְבַשׁ לְבָשׁוּ אֶת הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחִם עִם יָרְחָן אֶת גְּבֻרָתוֹ מִמֵּי קְדוּשָׁתוֹ וְלָבַשׁ אֶת גְּדֵי וְיָצָא וְעָמָה אֶת עֲלֵתוֹ וְאֶת עֲלֵת הָעַם וְכָפַר עֲבֹדוֹ וַיַּעֲד הָעַם (ש"ז כג כד)

באיזה סדר נכתב הפסוק?

רבינו

והנה הפרשה לא הזכירה כל מה שיעשה הכהן בתחילה בבגדי זהב כגון תמיד של שחר אבל התחילה בעבודת היום בבגדי לבן וסדרה הפרשה שיעשה בהם קטרת שלפני לפנים ופר שער הפנימי וענין השעיר המשתלח וכל זה עשוי בסדר אחד ולא נשאר לעשות בבגדים האלו לבד הוצאת הכף והמחנה ודרך הכתובים בכל מקום להשלים הענין אשר התחיל בו אע"פ שיש בו קצת ענין מאוחר למה שיזכיר אחר כן ולכן אמר 'ובא אהרן אל אהל מועד' בבגדים האלה להשלים עבודותיו בהם [בבדי לבן] והיא הוצאת הכף והמחנה שהוא צריך להוציאם משם ופשט אחרי צאתו את בגדיו אשר לבש בבוקר בעת באו אל הקודש והניחם שם והנה נשלם כל הנעשה בבגדי לבן בכל היום בסדר אחד וחזר ואמר ורחץ את בשרו במים וגו' ולבש את בגדיו הידועים לו שבהם יעבוד כל השנה

רש"י

ובא אהרן אל אהל מועד אמרו רבותינו שאין זה מקומו של מקרא זה ונתנו טעם לדבריהם במסכת יומא (דף לב), ואמרו כל הפרשה כולה נאמרה על הסדר חוץ מביאה זו שהיא אחר עשיית עולתו ועולת העם והקטרת אמורי פר ושעיר שנעשים בחוץ בבגדי זהב וטובל ומקדש ופושטן ולובש בגדי לבן.

ובא אל אהל מועד להוציא את הכף ואת המחנה שהקטיר בה הקטרת לפני ולפנים.

[הפרשה לא נאמרה על הסדר שנכתב הכניסה לאהל מועד לפני הקרבנות ועולת העם וא"כ היה רק ג' טבילות וצ"ל ה' טבילות]

רבינו מבאר מנין שנכנס להוצאת הכף והמחנה

ובאמת שהכתוב הזה אומר לנו דרשני שלא יתכן בשום פנים שיצוה שיבא אהרן אל אהל מועד ללא דבר רק לפשוט שם בגדיו ולהיותו ערום בהיכל ה' ולהניחם שם לרקבון אבל על כרחנו יבא אהרן אל אהל מועד לעבוד עבודה לא הוצרך הכתוב להזכירה והיא הוצאת הכף והמחנה ופי' הכתוב כי הזכיר בתחילה ונתן את הקטרת על האש לפני ה' וכסה ענן הקטרת את הכפורת אשר על העדות ולא ימות (לעיל פסוק יג) לומר שיתן הקטרת על האש עד ועל כל פנים יצטרך להוציא [מוכרח להיות שנכנס לקה"ק להוציא הכף והמחנה דאל"כ מדוע נכנס ואחרי שהכניס ע"כ שהוציא].

[רבינו לשיטתו שכל התורה נאמרה עם סדר מסוים מבאר שהסדר שהתורה כתבה הוא קודם את כל העבודות שהם בבדי לבן ואח"כ את כל העבודות בבגדי זהב].

מה היתה קודמת הוצאת כף והמחנה או תמיד של בין הערבים?

	רבינו	רש"י
בגדי זהב	תמיד של שחר	תמיד של שחר
בגדי לבן	עבודת פר ושעיר הפנימים וקטרת של מחנה	עבודת פר ושעיר הפנימים וקטרת של מחנה
בגדי זהב	אילו ואיל העם והמוספין ואמורי החטאות ותמיד של בין הערבים	אילו ואיל העם ומקצת המוספין
בגדי לבן	הוצאת כף ומחנה	הוצאת כף ומחנה
בגדי זהב	קטרת חבתים ונסכים ונרות	שיירי המוספין ותמיד של בין הערבים וקטרת ההיכל שעל מזבח הפנימי
י ס ו ד חילוקם	אנו מצאנו בירושלמי (יומא פ"ז ה"ב) אמר רבי יוחנן הכל מודים בהוצאת הכף והמחנה שהיא לאחר תמיד של בין הערבים וכן כתב הרב ר' משה (הל' עבודת יום הכפורים פ"ב ה"ב) וכן הסדר השנוי במשנתנו (יומא ט) קדש ופשט וירד וטבל הביאו לו בגדי זהב [בפעם האחרונה] נכנס להקטיר את הקטורת ולא לתמיד של בין הערבים]	ועל דעת רש"י תהיה הטבילה הזאת של הוצאת כף ומחנה אחרי אילו ואיל העם בין המוספין לתמיד של בין הערבים וכן דעת כל הגאונים וכן יראה מן הברייתא השנויה בתורת כהנים (פרק ו ה) כפשוטה

במה השד דומה לבני אדם ובמה דומה למלאכי השרת?

כמלאכי השרת	כבני אדם
יש להם כנפים כמלאכי השרת	א ו כ ל י ן ושותין כבני אדם
וטסים כמלאכי השרת	וענין האכילה ללחוך מן המים והאש הריחות והליחות כענין האש שתלחוך המים אשר בתעלה (מלכים א יח לח) והוא ענין ההקטרות שיעשו בעלי גרומנסיא"ה לשדים וסיבתה היובש אשר תיבש האש אשר באויר בגופן וצריך להחזירה כאשר היא האכילה באדם לצורך מה שהוא ניתך ממנו
וטסים כמלאכי השרת	וסיבת הטיסה בקלות יסודותם כאשר נראה גם בעוף כי מפני שגברו עליו האש והאויר והיסודות האחרים בו מעטים הוא טס ופורח וכל שכן אלו שאין בהם מן היסודות הכבדים כלום שטיסתן גדולה יעופו ולא ייגעו
וידועין מה שעתיד לבא כמלאכי השרת ידועין סלקא דעתך אלא אימא שומעין מה שעתיד להיות	וסיבת המיתה פירוד החבור היא הסיבה בכל המורכבים [פירוד היסודות]

מה הענין לדברים רוחניים עם קרבן

והנה הענין מבורר זולתי אם תחקור מה ענין לשכלים הנבדלים ולרוחות בקרבן וזה יודע ברוחות בחכמת גרומנסיא"א ויודע גם בשכלים ברמזי התורה למבין סודם ולא אוכל לפרש

הרשעים מכחישים כל ענין שאיננו מורגש אצלם

כי היינו צריכים לחסום פי המתחכמים בטבע הנמשכים אחרי היוני אשר הכחיש כל דבר זולתי המורגש לו והגיס דעתו לחשוב הוא ותלמידיו הרשעים כי כל ענין שלא השיג אליו הוא בסברתו איננו אמת.

וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד אֶת זִכְרֵיהֶם לְשֹׁעֲרֵם אֲשֶׁר הֵם זְנוּיִם אֲחֵרֵיהֶם (ר"ח)

מי הם השעירים?

לשעירים לשדים וכן הוא אומר (ישעיהו יג כא) ושעירים ירקדו שם לשון רש"י (רש"י על ויקרא י"ד:ז) מתורת כהנים (פרק ט ח)

מדוע נקראו השדים שעירים?

אבע"ז

שנקראו השדים כן בעבור שישתער [יודעזע] הגוף הרואה אותם

רבינו

והקרוב בעבור שיראו אותם המשוגעים כדמות שעירים [נראים השדים כשעיר עיזים].

ישראל במצרים זוכחים לשדים

מלת 'עוד' תורה שכן היו ישראל עושים במצרים, אשר הם זונים כי כל מבקש אותם ומאמין בהם הוא זונה מתחת אלהיו שיחשוב כי יש מי שמטיב או ירע חוץ מהשם הנכבד והנורא [המאמין שיש עוד מי שמטיב או מרע חוץ מה' הוא זונה מתחת ה']

מדוע נקראו שדים?

ויקראו 'שדים' בעבור שמשכנם במקום שדוד [שומם] כגון המדבר ועיקר מציאותם בקצוות כגון פאת צפון החרב מפני הקור

ביאור ד' היסודות בכל הבריאה

ודע כי כאשר הבריאה מתחילה במעשה בראשית בגוף האדם ובכל בעלי הנפש והצמחים והמתכות מארבע יסודות [אש, רוח, עפר, מים] ונתחברו ארבעתם בכח אלהי להיות מהן גוף גס מורגש לכל חמשת ההרגשות [ראיה, שמיעה, טעם, ריח, מישוש] לעביו ולגסותו.

בשדים יש ב' יסודות בלבד

כך היתה יצירה משני יסודות מן האש והאויר והיה מהם גוף אינו נרגש ולא מושג לאחת מן ההרגשות כאשר נפש הבהמה איננה מושגת להרגשות לדקותה והגוף הזה [של השדים] הוא רוחני יסוד לדקותו וקלותו באש ובאויר

המות באדם כשאין מד' יסודות ובשדים כשאין מב' היסודות

וכאשר ההרכבה בכל דבר סיבת ההויה וההפסד במורכב מארבע יסודות כך היא במורכבים האלו משני היסודות כי בהתחברותם יהיה בעל הגוף חי ובהתפרדם יהיה כמת

האם השדים יודעים העתיד לבוא?

אינם יודעים במה שעתיד להיות לימים רבים ולעתים רחוקות רק יודענו בעתיד להיות בקרוב כי ידעו בנסיונותם שיקבלו מן השדים בנגוד לבא שאין בהם שום צורך כי לא ימנעו הנזק העתיד ולא יעשו שום תועלת וגם לא יודיעו ברחוק שישתמר ממנו האדם בדעתו והוא לשון הכתוב גם כן 'לא אלוה' כאילו אמר 'לא כח וממשלה' כי אלהים לשון אילות וכח אל הם יאמר שאין בשדים אילות ושום כח ולכן אין צורך בהם כי לא ירעו וגם היטב אין אותם

פרשת אחרי

והִיְתָה-זֹאת לְכֶם לְזִקְתָּ עוֹלָם לְכַפֵּר עַל-בְּגֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל-זֹטָאֹתֶם אֲזֹת בְּשָׁנָה וְיַעֲשֵׂי כַאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מוֹשֶׁה: (פרק טו פסוק ל"ד)

רמב"ן

מעשה חטה

1 וז"ל רש"י (ד"ה ויעש כאשר צוה ה') "כשהגיע יום הכפורים עשה כסדר הזה. ולהגיד שבחו של אהרן שלא היה לובשן לגדולתו, אלא כמקיים גזירת המלך" עכ"ל.

וטעם ויעש כאשר צוה ה' את משה 1. שקיים אהרן כל מה שנצטווה, ונזהר כל ימיו שלא יזלזל מצוה לפרוכת זולתו ביום הכפורים. ועשה ביום הכפורים קרבנותיו ככל אשר צוה השם את משה 2.

ומבואר ברש"י ב' דברים בכוונת הכתוב 'ויעש כאשר צוה ה'', א. שכשהגיע יום הכפורים עשה אהרן את כל סדר העבודה. [ולא מיד אחר שנצטווה]. ב' להגיד שבחו של אהרן, שלא היה לובשן לגדולתו, אלא כמקיים גזירת המלך.

2 רבינו מבאר כוונת הכתוב 'ויעש כאשר צוה ה'', א. שלא נכנס לקדשי קדשים אלא ביום הכפורים. ב. שכשהגיע יום הכפורים עשה כל סדר העבודה.

ואפשר לומר בטעם הדבר שרבינו אינו מפרש גם מש"כ רש"י, להגיד שבחו של אהרן שלא היה לובשן לגדולתו. היינו משום דבשאר ימות שנה היה עושה העבודה בשמונה בגדים, ואילו ביום הכפורים היה עושה העבודה רק בארבעה בגדים, כמו כהן הדיוט, א"כ אין זה גדולה.

עֲרוֹת אֲזוּזוֹתָךְ בֵּת-אֲבִיךָ אֵו בֵּת-אֲמִיךָ מוֹלְדֶת בֵּית אֵו מוֹלְדֶת זֹוּיךָ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָךְ: (פרק י"ז פסוק ט)

רמב"ן

מעשה חטה

מבואר בדברי רבינו שהיה סברא לומר שלא תחוש התורה לקרובי האיש שבא מן הזנות, ויהא מותר בת האב מן הזנות לבנו, לכך בא הכתוב (שם פסוק י"א) 'ערות בת אביך מולדת אביך', דמיירי מבת האב מן הנישואין, ומגלה על הכתוב כאן (פסוק ט) 'ערות אחתך בת אביך', שהכוונה שבא האב בזנות על אשה וילדה לו בת שאסור הבן בה.

מולדת בית או מולדת חוץ... ועל דרך הפשט יאמר ערות אחותך בת אמן מולדת מן הנשואין, שהכניסה האיש לו לבית. או מולדת חוץ, שמאל איש אותה בחוץ ותפסה ושכב עמה וילדה לו. לא תגלה ערותה. הזכיר צבת אמו בין שתולד מן הנשואין או מן הזנות, כי אע"פ שכל אחת משתייהן בת אמו ולא בת אביו, יעלה על הדעת שראוי לנהוג כבוד האחות במולדת מן הנשואין ולא בצאיון מן הזנות של הפקר, ולכך הוצרך הכתוב להזהיר על הכל.

ואפשר לומר שטעם הדבר שהיה סברא לומר שאין לחוש לקרובי האיש שבא מן הזנות, דהנה מבואר במשנה (יבמות צ"ז) 'נושא אדם אנוסת אביו, ומפותת אביו, והטעם שאנוסת אביו אינה נחשבת לאשת אביו, א"כ היה סברא לומר כמו שאינה נחשבת לאשת אביו, כמו"כ אף בתו שנולדה בזנות ג"כ אינה נחשבת לבתו, ולכן יהא מותר לבנו. לכן הוצרך להשמיענו דאף כשבא על אשה בזנות הבת שנולדה נקראת אחותו.

ועוד הזכיר באחותו מן האב כתוב אחר (פסוק י"א) ערות בת אשת אביך מולדת אביך, והיא אחותו בת אביו מן הנשואין. והוצרך להזכיר זה בעבור שהזכיר ערות אחותך בת אביך סתם, ופירש צבת אמו מולדת בית, בנשואין. או מולדת חוץ, בזנות. ויחשב מזה צבת האב מן הזנות שתהיה מותרת, כי אולי לא תחוש התורה לשאר האיש הבא מן הזנות, בעבור שאין הגולדים יודעים לו. ולכך ביאר ואמר ערות בת אשת אביך מולדת אביך, להגיד כי בת אביו הנזכרת בתחילה אינה בת אשת אביו.